Ն· 7038 1895 ՕԳՈՍՏՈՍ 9/21 ՉԱՐՇԷՆՊԻՀ 36ՆՃԸ ՍԷՆԷ ١٣١٣ ՐԷՊԻՒԼ ԷՎՎԷԼ ١ Ն· 7038

ԱԲՈՆԷ ԳԷՏԼԷՐԻ
Սէնէլիք· Ալթը այլըք
Տէրսաատէթ իչին 80 40
Վիլայէթ իչին վէ
պիլումում էճնէպի
մէմալիք իչին 100 50

Սահիպի Իմթիյազ
ԿԱՐԱՊԵՏ Ց. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Մաթպաա վէ իտարէխանէսի
Բապը Ալի ճատտէսինտէ Ն· 36

Direction du journal
MANZOUMEÏ EFKIAR
Grand' rue de la S. Porte 36

Մանզումէի Էֆքեար

20 ԲԱՐԱ 20

منظومهٔ افكار
صاحب امتياز و مدير مسئولى
قره‌بت پانوسیان
مطبعه و اداره‌خانه‌سى
باب عالى جاده‌سنده ٣٦ نومرولى
دائرهٔ مخصوصه‌در

ԽԻԹԱԲԸ ՄԱԽՍՈՒՍ

Ղազէթամըզըն պիր ճիհէթլէ սէնէ պաշըր սահըլան օգոստոս հէյմին օլուպ կէրչի եսկի հայինտէ տէվամ իյլէմէքտէ իսէ տէ, պու կիւնտէն պէտա իյէ, եալընըզ պիր ֆարգ կէօրիւլէճէք տիր, եանի պօնէլիք պէտէլինէ պաղըլմայարագ էլտէն նիւսխէսի 20 չէր բարատա սաթըլաճագ տըր, վէ հավատիսաթ խուսուսունտա կէյինտիքտէ, հիչ պիր ղազէթատան կէրի գալմայըպ հէր մուհիմ վէ մէչթէնգ հավատիսի խուլասաթէն պէյաններէքտէն պաշգա եազընտա պէրտէ կիւզէլ բօյան թէրճէմէսի թէբրին պաշըլանըլաճագ տըր։ Վէհնաէլ ղազէթամըզը մահզա պիր թէշվիգ ամ վէ պիր մէգատիրչինալըզ նիյէթի մէմնուեէթիյլէ օգուտէհա բողմէթ իտէն ղաթլարըն մուտլին մէրթէպէ մէմնունիյէթլէրինէ չալըշըլաճագ տըր։

Վէ թաշրայարտան բարա իրսալի իչին պիր գօլայլըգ օլմագ իւզրէ, 11 ղուրուշլուգ բօսթա բուլու 10 ղուրուշ եէրինէ գապուլ օլունաճագ տըր։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Պու կիւն Բաթրիգ Վէքիլի էֆ. Իրան սէֆարէթխանէսինէ ազիմէթլէ, Սէֆիրի ճէնապ Միրզա Մահմուտ խան հազրէթլէրինէ պէհանը խօշամէտի իտէճէք տիր։

—

Բազար կիւնի Ավստըրիա-Մաճառ իմբէրաթօրըն ըսմի վէլատէթինէ Թէսատիւֆ օլմազլէ, իյմօխ Դէզվիւք զըմընտա Բաթրիգ վէքիլի էֆ. Բէյլէկեան Տիրան էֆ. իլէ պիրլիքտէ սէֆարէթխանէյէ կիթմիշ իսէ տէ, սէֆիրի ճէնապլէրի նամիզաճ օլտուղունտան, եալընըզ գարթ տը վիզիթ պըրագըմըշ տըր։

—

Գընալըատա Թաղ. խորհուրդու ազասընտան Սէֆէրեան Կարապետ վէ Սէրվիչէն էֆ.լէր ճումա իրթէսի ագշամը Բաթրիգխանէյէ կիտէրէք, Բաթրիգ հազրէթլէրինի զիյարէթ իտիպ, միւշարիւլէյհի պիր մուղ վաքթօրունա բաքիյէն մէզքիւր աատա մուվաֆաքէթինտէ հիւսնիւ գապուլ օլունմուշ, վէ ազչամ քիլիսէ ահալիսինին իճրաաթընտան սօնրա Թաշճեան Սարգիս էֆ.նին խանէսինտէ միսաֆիր գալմըշ տըր։

Ջէյլէյէտէն բալընէտար օլմուշ օլան մէզքիւր քիլիսէնին թամիրաաթը իգմալ օլունարաք, իւք տէֆա Բաթրիգ Սրբազան պու նտա Գուտտաասը չէրիֆ իճրա իտէճէկ վէ պու միւնասէպէթլէ քարոզ սէօյլէյէճէկ տիր։ Կիւլէսէտէ խուտապլրնէ էհալի վէ Բում Թաղ. Խորհուրդու վէ պազը էնտամլէրի հազըր պուլունաճագլար տըր։

Բաթրիգ հազրէթլէրի օ կիւն տէ Թաշճեան էֆ.նին խանէսինտէ գալըպ, իրթէսի սապահ թէքրար մուղ վաքթօրու իլէ ավտէթ իյլէյէճէկ տիր։

—

Շապին-Գարահիսար էհալիսի իսլամիյէտա պուլունան հէյէթիլէրինէ պիր թէլկրաֆ քէշիտէսիյլէ, Ալյվազեան Տ. Յովսէփ վարդապետին մէզքիւր շէհրէ Այտըլու Հովիւ նասպընը թէմէննի իթմէք իւզրէ Բաթրիգ հազրէթլէրինէ միւրաճաաթ իթմէլէրինի թալէպ էթ իյլէմիշլէր տիր։

—

Միւթէվէֆա Մ. Նիգօլա Զարիֆինին տուլ զէվճէսի, քէտէրի ազիմէ ուղրաշմըշ օլմագլա պէրապէր, զէվճի միւթէվէֆֆինին ճէնազէ ալայընտա հազըր պուլունմուշ օլան հէր միլլէթ ու մէզհէպ էֆրատընա, վէ պիլխասսա Բում վէ Էրմէնի քիլիսէլէրի րէհապինինէ, Եէհուտի խախամլարընա, Եուհան սէֆարէթէթ վէ գօնսօլօսլուղու մէմուրլարընա, վէ միւխթէլիֆ չիրքէթ վէ միւէսսէսաթ վէքիլլէրինէ պէհանը թէշէքքիւրաթ իյլէր։

ԽԱՐԻՃԻԷ

ԻՆԿԻԼԹԷՐՐԱ ՎԷ ԱԼՄԱՆԻԱ ԲՈԼԻԹԻՔԱՍԸ.— Սօն կիւնլէրտէ Ինկիլիզ վէ Ալմանիա ղազէթալարը պէյնինտէ, մէզքիւր իքի տէվլէթին միւնասէպաթը հագգընտա ղաւէթ մուհիմ պիր միւճատէլէ գալքմըշ պաշլամըշ տըր։ Պու միւճատէլէյէ Սթանտարտ ղազէթասընըն պիր պէնտի սէպէպ օլմուշ տուր։ Շէֆիյէ քի իմբէրաթօր Վիլհէլմ Գօուէսէ վասըլ օլտուղունտա, մուհաֆազաքեար Փէրգասընըն միւրէթթիպ էֆքեարը օլան մէզքիւր ղազէթա Ալման իմբէրաթօրունուն Ինկիլթէրրա հագգընտաքի եօլսըզ բօլիթիգասը սայիքէ օլմասը արզու օլունտուղունու իֆատէ պաշլամըշ տըր։ Պէնտին իթթիհասընտա, գրալիչա Վիքթօրիանըն թօրունու Ինկիլթէրրայա հէր նէ վագըթ կէլիրսէ, Ինկիլիզլէրին մէմնուն օլտուղլարը, ֆագատ միւշարիւլէյհի Ինկիլթէրրա հագգընտա սայիքէ օլտուղու բօլիթիգա իճապընճա մուհաքէմէ իթտիքլէրի տէրմիեան գըլընմըշ տըր։ Մէզգիւր մէզքիւրէտէ, իմբէրաթօր Վիլհէլմին պիւյիւք վալիտէսինին իւթ իհտարը սանէսինտէ թօրնունա թէճրիւպէքեար պիր միւշավիր օլապիլէճէքի տէ զիքր իտիլմիշ տիր։

Պու պէնտտէ, լօրտ Ռօզպէրի, Ալմանիա հագգընտա թէվփիս օլունաճագ պիր կէօնա հարէքէթտէ պուլունմաղըղը հալտէ, Ալմանիա իմբէրաթօրունըն իքի սէնէտէն պէրու Ինկիլթէրրա հագգընտա բէք տէ խալիսանէ հարէքէթ պուլունմատըղը կէօսթէրիլմիշ տիր։ Սթանտարտըն սէօզլէրինէ պագըլըրսա, Ալմանիա բօլիթիգասը, սօն վագըթլարտա, պաշլըճա թէճրիւպէլէր իթմէք խասըլնա միւշավիր պուլունմուշ տուր։ «Պիզիմ բօլիթիգամըզ, — տիյօր մէզքիւր ղազէթա, — խուսուսիյէ սօմթլարըմըզ հագգընտա չօգ սաատ վէ տօղրու օլուպ, Ալմանիա, միւրաճաաթ իթթիֆագըն բօլիթիգատան չալըշմաղլա պիւյիւք պիր չէյ գազանմըշ տըր գանի իթմէքիզ, վէ Ագսաի Շարգտա Ալմանիանըն Ռուսիա վէ Ֆրանսա իլէ իթթիֆագ իթթիկինէ թէաճճիւպ իտէրիզ, զիրա անլէր Ֆրանսըզըն իչինի եէնիպ, գապուղունու քէնտինէ պրագմըշլար տըր։ Լաքին էկէր Ալմանիա ալտըղը տէրտէն միւթէնէպպիհ օլուր իսէ, եինէ թէէսսիւֆ իտէճէք սէպէպ եօգ տուր։ Մէղալէնին խիթամընտա, Ալմանիա իմբէրաթօրունըն կէօրէճէքի պաշըլճա իչի Ինկիլթէրրա իլէ Փէվգէլատէ միւնասէպաթը հաւէնէ հուսուլիւնտէն իպարէթ օլտուղու չէմէքի էկէր Ալմանիա Ֆրանսա իլէ Ռուսիանը կիւճէնտիրմիշ իսէ տէ, Ինկիլթէրրանըն գարշը հիչ պիր չէյ եափմըշ օլտուղունտան, անճագ գազանմագ իչին պիր թազըմ Փէտաքեարլըղլըրըն գայթլանմըշ մէճպուր տէյիլտիր, տէնիլմիշ տիր։

Պունունլա պէրապէր Ալման ղազէթալարը հիտտէթլէնէրէք, պիլ իթթիֆագ մէզքիւր ղազէթէնին գարշը թէճավիւզ իթմիշլէր, վէ գօլայլըգլա իսպաթը Ալմանիայը իմբէրաթօրունու ճօգ ճեանիպ օլտուղունու, վէ իմբէրաթօր Վիլհէլմին սալիք օլտուղու վէ օլաճաղը բօլիթիգա Ալմանլարըն հիսսիյաթը միւթէրճիմ օլտուղունու լաղըմ կէլիպ, եօգսա սօղլ մաղսատէ սոզլէնէճէքլերին թէրճիման իլէմիշլէր տիր։ Լաքին Ալմանիա ղազէթալարը Ինկիլթէրրա իլէ հուսուսը իթթիֆագ միւսէլլէմ տիւլէր, չու չիրթ իլէ քի, Ինկիլթէրրա տա իթթիֆագը միւսէլլէմ տախիլ օլմալը տըր, եօգսա վիւքէլատան տիւզէվի օլունէ, — վէյէվ օ զաթ լօրտ Սալիզպըրի օլունէ, — վասըլնա իթիմատէն տօղրու պիր բօլիթիգա խաթթընա սալիք օլունամազ։

Ալման ղազէթալարընըն քեաֆֆէսի մէզգըլէրի այնի բուհտա տըրլար, եանի Սթանտարտըն լիսանընտան տախի անլաշըլըտըղը վէճհլէ, Ինկիլթէրրա չու վաքըրտա Ալմանիանըն միւավէնէթինէ միւհթաճ տըր։ Ալմանլար տախի պունու եանի Ինկիլթէրրա իլէ բաղլըթախ զավէլէ իլէ պաղլանմաղլը արզու իտէրլէր իսէ տէ, Ինկիլթէրրա, տէրքեար օլան էնանիյէթինտէն, վէ Ալմանիանըն զարարընա օլարագ Ինկիլթէրրանըն մէնաֆիինի իւէրինէ սարմէլ չալըշմագտան կէրի տուրմալը տըր։

Բրէնս Բիզմարգըն միւրէթթիպ էֆքեարը օլան Համպուրկէր Նախրիխթէն ղազէթասը տիյօր քի, «Պու կիւնքի կիւն Եվրոպա բօլիթիգասընը գուլլանան Ռուսիա վէ Ինկիլթէրրա մէնաֆիինին զըտտը օլմասը տըր։ Իմտի էկէր Ալմանիա նէ՛ պիրինէ, վէ նէ՛ տիկէրինէ թարաֆտար կէօրիւնմէզ իսէ, Ֆրանսանըն, Ալմանիա իւզէրինէ հիւճում իթմէք իսթէմէսինտէ Ռուսիանըն Ֆրանսայա միւյէսսէր օլմանա հիչ պիր սէպէպ օլամազ։

«Ալմանիա իչին է՛ն էյի ուսուլը միւտաֆաա՝ պիր թարաֆտան Իթթիֆագը միւսէլլէսէ տիր, տիկէր թարաֆտան Ռուսիա իլէ միւնասէպաթը թաթլը թութմագ պուլունմասը տըր։ Իմտի էկէր Ալմանիա բօլիթիգասընը իտարէ իտէնլէր, սէնաթլարընը պիլիրլէր իսէ, եալընըզ Ինկիլթէրրա անտաշմագ իթմէք իչին պու իքի թէսթինտէ թէգլիթէ գօյմազլար։ Մէգալէնին պաշլըճա նօգթասը աթիտէքի տիր։ «Անճագ հազրէթ էկէր Ինկիլթէրրա՝ Իթթիֆագը միւսէլլէսէ տախիլ օլուրսա, վէ խուսուսիյէ Ֆրանսանըն թէճավիւզաթընա գարշը Իթալիա սէֆայէթինի մուհաֆազա իթմէ, Ալմանիա՝ Ինկիլթէրրանըն էնտիշէսինի կէտէրէպիլիր։ Էկէր Ինկիլթէրրա պու իլէ նամուսքեարանէ թէշէպպիւսէ պաչարըր իսէ, Ալմանիա, քէնտինին պունտան զիյանը պիր շէյ օլմայըպ իթմէզ. անճագ Եվրոպանըն ահվալը հայրէթէտէ նազարը իթթինանա ալընըրսա, մէնաֆիին միւշթէրէք օլմասը լազըմ կէլիր. Ալմանիա, քէնտինտէն, Ալմանիա իլէ Ինկիլթէրրա պէյնինտէ պիր իթթիֆագըն վիւճուտը գաապիլ օլամազ։»

ԻՍՊԱՆԻԱ ՎԷ ԳՈՒՊԱ.— Մատրիտտէն ալընան խապէրլէրէ կէօրէ, Գուպայա կէօնտէրիլէճէն ասքէր, չիմտիյէտէքի քուվվէյի օլանտըղը սըրատա 100,000 էհալի թօբլանմըշ, վէ մահէլլի բիւզգօբօսու թարաֆընտան գալէպէ տուշմանը օգունմուշ տուր։

Գուպայա կէօնտէրիլէն ասքէր 8 թապուր բիատէ վէ 3 պաթարիա թօբ իլէ 3 պէօլիւք սուարիտէն միւրէքքէպ տիր։ Պու միւնասէպէթլէ Իսբա տընկին մէճլիսինտէ պու հաղըտա միւզաքէրաթ գըլընմըշ, հէմ էհալի թարաֆընտան ալգըշլանմըշ տըր։

Հավատիսաթ ալընան պիր խապէրէ նէզարէթէն, չիւնքիւ պիր գալէպէ ասքէր հիւճում իտէրէք, իքի սաաթ տէվամ իտէն պիր մուհարէպէտէն սօնրա Իսբանիօլլար գալիպ չըգմըշլար տըր։ Ասիլէր 400 գատար օլուպ, իչլէրինտէն չօղու թէլէֆ օլմուշ տուր։ Իսբանիօլլարտան իսէ, անճագ պիր չավուշ իլէ պիր տէ օն պաշը վէ տիկէր 3 քիչի թէլէֆ վէ 12 քիչի մէճրուհ օլմուշ տուր։

ՃԱՊՕՆ.— Ճաբօնլուլարըն, իւչ տէվլէթին թալէպլէրի իւզրէ վազ օլմուշ օլան սուվէրի թէսվիէսի գաթի սուրէթտէ իւմիթի իկէր Եվրոպանըն արտ արտա վէրտիկի խապէր թէհրիբաթ վէ թէլէկրաֆնամէլէրտէն անլաշըլըյօր։ Սօն թէմանլարտա վուգու պուլմուշ օլան վագըալար հագգընտա ղազէթալար բէք չօգ պահս, վէ խարիճի բօլիթիգանըն տարիը տօղրու պիր մէսէլէ իթթիխազ իթմէսինի հիւքիւմէթէ թավսիյէ իտիյօրլար։ Պիր Եվրոպա տէվլէթիյէ ագտը իթթիֆագ մէսէլէսի տէ մէվզուի պահս օլուեօր։ Տէյլի Նիուզ ղազէթասընըն ալտըղը մալումաթա նազարէն, միւթթէֆիգ տէվլէթին Ինկիլթէրրա օլմասը իչին պիր արզուի ումումի վար տըր։ Չին վէ Ճաբօն մունասէպէթինտէն սօնրա Ինկիլթէրրանըն սալիք օլտուղու բօլիթիգանը Ճաբօնլուլար հիւսնի նազարլա թագտիր իլէմիշլէր, Լօնտրանըն նիմ ռէսմիէսինի կէրի վէրմէսէ Ճաբօնտա մէմնունիյէթ մուճիպ օլմուշ տուր, չիւնքի պու թէվլէթլէրէ գարշը օլմագ իւզրէ Ինկիլթէրրանըն տավրանմասը բէք պէթէրէճէք տիրլէր։

Պաշլըճա խուսուսըթ Ռուսիանըն գարշը օլուպ, անտէն իսթիֆատ օլմագ իսթէյիլիյօր, վէ էկէր Ռուսիա պու կիւն, Գօրէատան ասգէրինինի չէքմէմէսինը Ճաբօնեան թալէպ իտէրսէ, Միգատօ հիւքիւմէթի պու թալէպէ միւսաիտ ճէվապ վէրմէյէճէք տիր։ Ճաբօնլուլար Ալմանիայա տա բէք սօւթ տէյիլ տիրլէր։ Իւչ տէվլէթին իթթիֆագը, անըն հէօն պաշգա օլմաղըյլա օլտուղունտան ղանն իտիլիյօր քի Թոգա Ֆրանսայա գաղըզ օլան խուսուսիյէ բէք չէթին օլմայըպ, անըն, Ֆրանսա վէ Ռուսիա իթթիֆագընը պոզմագ իսթէյէն Ռուսիա Ինկիլիզլէրին քեանի իյլէյօրլար։ Ֆրանսըզ պագըլի պարը Ճաբօնիան գույ վէր կէրիլէրէ վէ պանկալարտա հագգընտա ղավէ մակսատլա պիր իստանպուլլիւ օլուտուղլարընտան, պուլունլարըն թիճարէթ հալթլարը Ֆրանսըզլարընտա մէվժուտիյէթէ թէլեագգի օլունտուղունու Ճաբօնլուլար տէրխաթըր իտիյօրլար։ Ֆագատ մէհաֆիլի րէսմիէտէ Ֆրանսա հագգընտա այնի էֆգեար վար մը տըր։ Պու բապտա չի պէլլի տիր։

Սօն վագըթլարտա դատար Ֆրանսանըն բէք ղօնթ օլան Միգատօ հազրէթլէրի չիմտիլիքտէ զիյարէտինին սօղուգլուղ կէօստէրիյօր։ Պու սօղուգլուղուն նէթիճէսի օլմաք իւզրէ, Ճաբօն հիւքիւմէթինին Եվրոպայա իւճէնքի սիբարիշլէրինտէ Ֆրանսա իսթիսնա իտիլմէճէք տիր։ Պու պէճէ թէքլիֆի իսթիլէճէք օլան Չին թազմինաթը հատրիպէսինին պէք գըսմը, եանի ղաշ գըրըզա 5 միլեօն լիրա, Ճաբօն թօնանմասընըն թագվիյէսինէ հասր իտիլէճէք օլուպ, թէրսանէ իրնտէ սըրֆ սըրան 8 գըթա հարպ սէֆինէսի, 4 ասիտ աթ գըրվազօր, 12 թօրբիլ սէֆինէսի վէ պիր չօգ թօրպիտօ սէֆինէլէր եափըլաճագ տըր։ Եէնի տէվլէթ եօլլար ինչաաթընտան թախի պանգա օլունաճագ թէրսանէլէր թէվսի գըլընաճագ, Սի մօնսամի պօղազը իւզէրինէ տէմիր տէն պիր քէօփրիւ եափըլաճագ, վէ ահալի վէ սաիրէ։ Կէօրիւլիւ քի, պու ինչաաթտա Ինկիլթէրրանըն բէք չօգ հիսսէ իսթէյէճէ իտիպ, ֆագաթ Ֆրանսա ասլա հիսսէտար օլմայաճագ տըր։

ԹԷՎՃԻՀԱԹ

Պրիւքսէլ սէֆիրի Գարաթէօտօրի էֆ.նէ բիւյիւքէլի պաշէ, Բէչթ· պաշ չէհպէնտէրի Ասըմ պէյ էֆ.նէ ուլա սընըֆը րիւթպէսի թէվճիհ, Ճիտտէ վալի գայմագամըլըղը Էօհսէնէլ թէրփիին րիւթպէսի իլէ սընըֆը սանի [illegible] Հալէպ վիլայէթի մէքթուպճուսու Էօմէր Ալի պէյ էֆ.նէ, Հալէպ վիլայէթի մէքթուպճուլուղու Հարբիյէ Նէզարէթ միւմէյյիզ [illegible] պէյ էֆ.նէ, Ճէմիյէթի րուսումիյէ ազալըղը [illegible] պէյէ, Պէրլին սէֆարէթ Սէնէտի պաշ քեաթիպլիղի Րօմա [illegible] պաշքեաթիպլիյինէ միւփավը Սօվճաննէս Տէքիրմ էֆ.նէ Թըրապզօն վիլայէթինտէ Ալթըն գազասը գայմագամլըղը Իւնիէ գայմագամը Ռամիզ Հաճի էֆ.նէ Թալըմա գազասը գայմագամլըղը Ալթըն գայմագամը Միհէմմէտ Ուքի էֆ.նէ, Իւնիէ գազասը գայմագամլըղը Թալըմա գայմագամը Մահմէտ Բէհճէթ պէյէ թէվճիհ պույուրլմուշ տուր։

ԵՕՏ ՊԻՏԱՆԻ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ՄԸ

ԳԼՈՒԽ Բ·

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՔ

(7037 Թիւէն շարունակութիւն)

Բ․ ՀՐԱԺԱՐՈՒՄ ՏՕՔԹՕՐ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ ԷՖԷՆՏԻԻ

Ինչպէս պատիւ ունեցայ յայտնել քիչ մը առաջ, այլ և այլ բժըշկական խնդիրք, որք գրեթէ անընդհատ ծագեցան մեր պաշտօնավարութեան միջոցին, մեծապէս զբաղեցուցին զմեզ և պատճառ եղան նոյն իսկ ներքին անհամաձայնութեանց ։

Այս խնդրոց առաջիննն եղաւ Տօքթ․ Գասպարեան էֆէնտիի խնդիրը որուն պաշտօնավարութեան և հրաժարման պարագաները հարկ կը համարիմ թուել հոս՝ քաղելով մեր արձանագրութիւններէն ։

Որոշում Ժ․ «Տօքթ․ Գասպարեան էֆ․ նոյեմբեր 5 թուականաւ նամակ մը ուղղելով առ Հոգաբարձութիւնն՝ իբր մասնագէտ ջղային զրութեան և մտային խանգարման բժիշկ՝ առաջարկած էր որ Հաստատութեանս Ցիմարանոցի բժշկական խնամքն ժամանակի մը համար՝ իրենց յանձնուի առանց ամսականի ։

«Ժողովս նորա սոյն առաջարկն ինկատ առնելէ յետոյ, իւր անդամներէն Տօքթ․ Յովհաննէս պէյ Թապիպեան և Տօքթ․ Յակոբ էֆէնտի Պէկեանի յանձնեց, որպէս զի այս մասին զարժանն տնօրինելով, արդիւնքն հաղորդեն ժողովին»

(Նիստ Ա․ 7 դեկտ․ 1891)

Որոշում Չ․ «Ժողովոյս 1891 դեկտեմբեր 7 ի Ա․ նստին որոշման համաձայն, Տօքթ․ Յովհաննէս պէյ Թապիպեան և Տօքթ․ Յակոբ էֆ․ Պէկեան յիմարաբոյժ Տօքթ․ Գասպարեան էֆ․ի հետ հարկ եղած բանակցութիւնն ըրած և արժան դատած էին նմա յանձնել յիմարանոցի յարկի պատսպարելոց խնամքն՝ վճարելով մէն մի այցելութեան համար կէս օսմանեան ոսկի ։

Թէեւ Տօքթ․ Գասպարեան էֆ․ ժամանակի մը համար ձրիապէս այցելելն իւր գրութեամբ խոստացած էր, սակայն յիշեալ Տօքթ․ էֆէնտիք ձրի պաշտօնեայ գործածելը սկզբամբ օգտակար չըլլալը յայտնելով, առաջարկեցին որ, Տօքթօրն հրաւիրելով պէտք է ղամն խօսուի ։ Ուստի Տօքթ․ Գասպարեան էֆ․ հրաւիրուելով (մայիս 18) ներկայացաւ ի գրասենեակ և նոցա որոշումն իրեն հաղորդուեցաւ ։ Տօքթ․ Գասպարեան էֆ․ ընդունելով այս առաջարկը, գիտել տուաւ թէ՝ և որովհետեւ իւր նոյեմբեր 5 թուակիր գրութեամբ ժամանակի մը համար ձրի պաշտօն վարել առաջարկած էր և այժմ Հոգաբարձութիւնը չուզեր իրեն ձրի պաշտօն վարելը, ուստի համակերպելու համար թէ՝ իւր առաջարկին և թէ՝ Հոգաբարձութեան փափաքին՝ մինչ երեք ամիս իւր այցելագիններն իբր նուէր տումարաց մէջ արձանագրուին ։

(Նիստ ԺՁ․ 5 յունիս 1892)

Որոշում 10․ «Հոգաբարձութեանս անդամակիցներէն Թաշճեան Սարգիս էֆ․ որպէս քանիցս, սոյն նիստին մէջ եւս ժողովոյս ուշադրութիւնը հրաւիրեց յիմարանոցի մեռելոց թուոյն վրայ, և յայտնեց թէ Տօքթ․ Գասպարեանի՝ Հաստատութեանս յիմարաբուժին՝ պաշտօնավարութենէն, այսինքն 1892 մայիս 22է մինչեւ 1893 ապրիլ վերջ, 11 ամիս և 8 աւուր մէջ իրեն խնամոց յանձնուած 335 յիմարներէն 47ը մեռած են, մինչդեռ 1891 յունիս 14 էն մինչեւ 1892 մայիս 22, այսինքն դարձեալ 11 ամիս և 8 աւուր մէջ խնամեալ 317 յիմարներէն միայն 24 ը մեռած են, (որ ըսել է կէս առ կէս է մեռելոց թիւը), որք օրագրութիւնք և արձանագրութիւնք լիովին կը հաստատեն, հետեւապէս, մի անգամ ընդ միշտ և փութով տնօրինութիւն մը ըլլալը խնդրեց, նաեւ գիտել տալով որ իւր խիղճն չըներեր՝ եթէ այս վիճակ շարունակէ, և եթէ Հոգաբարձութիւնն եւս պատասխանատու է Ազգին առջեւ ։

«Առ այս Տօքթ․ Պէկեան էֆ․ պատասխանեց թէ՝ հաշիւներուն մէջ սխալներ թերեւս ըլլան ։ Հետեւապէս օրագրութեանց դիմելով, արդարեւ վերոյիշեալ հաշւոյն ճիշտ ըլլալը հաստատուեցաւ ։

«Նաեւ Տօքթ․ Գասպարեան 1892 մայիս 22 է մինչեւ դեկտեմբեր 31 այսինքն 7 ամիս և 8 աւուր վիճակագիր մը մատուցած էր, որ 30 մեռեալ ցոյց կուտար ։

«Հարկ համարուեցաւ անկէ առաջ այսինքն 1891 հոկտեմբեր 14է մինչեւ 1893 մայիս 22, 7 ամիս և 8 աւուր հաշիւն եւս հանել, յոր մէ տեսնուեցաւ թէ՝ միայն 15 հոգի մեռած են ։ Սոյն հաշւոյն վրայ Սարգիս էֆ․ Թաշճեան պնդեց որ անմիջապէս դադրի Տօքթ․ Գասպարեան էֆէնտի ։

Ժողովս սոյն առաջարկը նկատողութեան առնելով, և յետ ընդերկար խորհրդակցութեան, վերջնական որոշման մը չըյանգելով, արժան դատեց յառաջիկայ նիստին թողուլ իւր որոշումը» ։

(Նիստ ԾԵ․ 21 մայիս 1893)

Որոշում 10․ «Նախորդ նիստին 10 երորդ որոշման նկատմամբ Տօքթօր Յովհաննէս պէյ Թապիպեան յայտնեց թէ Յունաց հիւանդանոցին 1890, 91 և 92 տարիներու մեռելոց վիճակագիրն ձեռք ձգած է որմէ կը տեսնուի թէ՝ % 15 է, ինչպէս նաեւ մեր հիւանդանոցին 1889, 90․ և 91 տարիներու մեռելոց թիւն «միեւնոյն» է, եթէ իւր այս հաստատական հաշիւն ժողովս կընդունի, կ՚առաջարկեմ ըսաւ որ, բժշկական քննիչ մարմին մը կազմուի և անաչառ քննութեան յանձնուի, որպէս զի սոյն խնդիրն լուսաբանուի ։

«Առ այս Թաշճեան էֆ․ պատասխանեց թէ՝ Յունաց հիւանդանոցի այդ վիճակագիրն ըստ մեզ վաւերական չը համարուիր, եթէ վաւերական իսկ համարենք ըսաւ՝ Յունաց հիւանդանոցի 1891 տարւոյ մեռելոց թիւն է 68, որ խիստ շատ եղած է ։ 1892 ին 53, որ պակաս եղած է, ընդհակառակն 1891 ին մեր Հիւանդանոցի մեռելոց թիւն ըստ բաղդատութեան 1892 տարւոյ վիճակացոյցին՝ գրեթէ կէս առ կէս նուազ եղած է ։ Նաեւ որպէս արձանագրութիւնք կը հաստատեն Տօքթ․ Գասպարեանի պաշտօնավարութենէն 1892 մայիս 22է ց1892 դեկտեմբեր 31, 7 ամիս և 7 աւուր մէջ 7 բժշկեալ կան, մինչդեռ 1891 հոկտեմբեր 14է 1892 մայիս 22, 7 ամիս և 8 աւուր մէջ, 10 բժշկեալ կան ։ Արդ ամէն անգամ որ բաղդատական հաշուոյ կը դիմենք, կը հաստատեն արձանագրութիւնք թէ՝ Տօքթ․ Գասպարեանի պաշտօնավարութիւնն օգտակար եղած չէ ։

«Մուտիչեան Յարութիւն էֆ․ առաջարկեց որ, անցեալ 1889, 90 և 91 տարիներու մեռելոց թիւերն ճշդելու համար հարկ է զատ զատ քաղել տումարներէ և ապա Տօքթ․ Գասպարեանի պաշտօնավարութեան աւուր մեռելոց թուոյն հետ բաղդատութեան մըտնել, որ ամէն տեսակէտով անհրաժեշտ է ։ Հետեւապէս ներքին Ցնորէնութեան յանձնարարուեցաւ որ, պահանջեալ ցուցակներն խնամով և մեծ ուշադրութեամբ պատրաստել տալով՝ յառաջիկայ նիստին ժողովոյս ներկայացնէ անյապաղ ։»

(Նիստ ԾԵ․ մայիս 1893)

Որոշում 1․ «Օրակարգին անցնելէ առաջ ընդհ․ համարակալը յայտնեց ժողովոյն թէ՝ Տօքթ․ Պէկեան էֆ․ ժամ մը առաջ գրասենեակ գալով հետեւեալ գիտողութիւնն գրել տուած և յանձնարարած է որ այս աւուր նիստին ներկայացուի անպատճառ ։

(Պատճէն)

«Ցիմարանոցի մեռելոց թիւն անցեալ տարի կրնալ պակաս կամ աւելի ըլլալ, ասկէ բան մը չկրնար հետեւիլ, Տօքթ․ Գասպարեան էֆ․ի բանած տումարներն կանոնաւոր վիճակի մէջ են և ատոնց վրայօք բան մը ըսելիք չունինք ։

«Գալով Հիւանդանոցի մասին, մինչեւ հիմա քանիցս ըսած ենք անոր պակասութիւններն ։ Կանոնագիր մը կայ, որ մայիս ամսէն ըսկսեալ գործադրութեան դրուած է և թէ անոր պէտք է հպատակինք ։ Այդ կանոնագրին համեմատ եթէ պիտի վարուինք, լա՛ւ, եթէ ո՛չ, պիտի պարտաւորինք հրաժեշտ մատուցանել ։»

2․ «Նախորդ նիստի ատենագրութիւնն կարդացուելով Յարութիւն էֆ․ Մուտիչեան գիտողութիւն ըրաւ որ, իւր խօսքերն ամբողջովին արձանագրուած չեն և թէ ինքն ըսած էր՝ «Նախորդ նստին մէջ Տօքթ․ Գասպարեանի բանած տումարներն հիւանդանոցէն բերել տալով բժիշկ հոգաբարձուացներու ցոյց տրուած և գիտել տուած էր թէ՝ այն յիմարները որոնց անուանց առջեւ «բարելաւեալ» նշանակուած է, Տօքթ․ Գասպարեանի կողմէ բնաւ դարման մը տեսած չեն, իսկ այն յիմարներն, որոնք Տօքթ․ Գասպարեանի դարմանին ներքեւ կը գտնուին և որոնց քով իւր տումարին մէջ «տաւշ» բայլն նշանակուած են, ասոնք մինչեւ այս օր բարելաւեալ չեն, և զայս տետրակներն կը հաստատեն, հետեւապէս դարմանեալներուն օգուտ չտեսնելը և կը դարմանեալներուն ալ «ինքնաբերաբար» բարելաւեալ ըլլալնին կը հասկցուի ։ Ուրեմն այս բժշկին օգտակարութիւնն ի՞նչ է ։ Որոյ ի պատասխան Տօքթ․ Պէկեան էֆ․ յայտնեց թէ՝ ինք կը հրաժարէր ըստ որում իւր խօսքերուն կարեւորութիւն չը տրուիր իբր բժիշկ (1) ։»

«Նորգիս էֆ․ Թաշճեան և Բարսեղ էֆ․ Իսմաթպօղեան հաստատեցին Մուտիչեան էֆ․ի սոյն դիտողութիւնն ։

«Թաշճեան Սարգիս էֆ․ի եւս նախորդ նստի ատենագրութեան մէջ օրագրութիւններէն և Հիւանդանոցի արձանագրութիւններէն քաղուած վիճակագրութիւնք և համեմատական հաշիւք բացորոշապէս արձանագրուած չըլլալը, և Տօքթ․ Գասպարեանի պաշտօնավարութեան և անկէ առաջ եղած ժամանակաց մէջ մեռնողներուն և առողջացողներու տարբերութիւնները լաւ չը բացատրուած ըլլալը յայտարարելով, միանգամայն նախորդ նիստի մէջ յիշեալ Տօքթ․ի նկատմամբ խորհրդակցութեան միջոցին՝ Տօքթ Պէկեան էֆէնտիի՝ «եթէ Տօքթ․ Գասպարեանը պաշտօնանկ ըլլայ՝ ինքն ալ Հոգաբարձութենէ կը հրաժարի» մտօք ըրած յայտարարութիւնը բոլորովին մոռցուած և չարձանագրուած ըլլալը յիշեցնելով, այս պարբերութեան արձանագրուելովը հանդերձ ըսաւ թէ՝ յիմարանոցի մասնագէտ կարգուած Տօքթ․ Գասպարեանի պաշտօնավարութեանը օրէն, յիմարներէն մեռնողներու մասին, պէտք եղած վիճակագրական ցուցակներն բերուեցան, որոց մին, 7 ամիս 8 օրուան, և միւսը 11 ամիս 8 օրուան էր, նոյնպէս Տօքթ․ Գասպարեանի պաշտօնավարութենէն առաջ դարձեալ միեւնոյն ժամանակամիջոցներուն յատկացեալ և յիմարաց մեռնողներու վերաբերեալ վիճակագրութիւններէն հասկցուեցաւ որ Տօքթ․ Գասպարեանի աւուր մեռելոց թիւն՝ նախորդ բժշկաց մեռելոց թուոյն վրայ հարիւրին 50 աւելցած է, այսինքն փոխանակ մէկի՝ երկու հոգի մեռած է ։

«Ի վերջոյ, ըստ որոշման Հոգաբարձութեան, հին տարիներու վիճակագրութիւններն ալ բերուեցան և Տօքթ․ Գասպարեանի 11 ամիս և 8 օրուան պաշտօնավարութիւնը մէկ տարի հաշուելով (որ է 92 մայիս 22էն՝ 93 ապրիլ 30) 1889,90 եւ 91 տարիներու վիճակագրութեան հետ բաղդատուեցաւ, և տեսնուեցաւ որ յիշեալ երեք տարիներու բաղդատական միջին հաշուով՝ Գասպարեանի օրով, 32% աւելի է մեռելոց թիւն, արդեօք մեռնողներու մէջ այսչափ զգալի տարբերութեան կա՞յ, Հոգաբարձութիւնը այս կէտն ալ ուզեց հասկնալ և տեսաւ որ Տօքթ․ Գասպարեանի ատեն բժշկեալ յիմարք %37,80 պակաս բժշկուեր են նոյնչափ ժամանակի մէջ, առջի բժշկաց ժամանակ առողջացեալներուն հետ բաղդատելով ։

«Իսկ գալով Յունաց հիւանդանոցէն եկած բաղդատական հաշուոյն, որ մեր անդամակիցներէն Տօքթ․ Յովհաննէս պէյ բերած է, և յիշեալ ցուցակէն երկու տարուան՝ այսինքն 91—92 տարիներու հաշիւները բաղդատելով մեր հանած 91—92 տարիներու ցուցակներու հետ ։ Տարբերութիւնը կը գտնանք ։

Մեր բժիշկներու խնամած միջոցին, Յունաց մեռելոց թիւը 1891— 15,63 Մերը 1891—7,57 ։

Տօքթ․ Գասպարեանի խնամած միջոցին Յունաց մեռելոց թիւը, 1892—10,· 1892—14,03 ։

(Շարունակելի)

(1) Նէ՛ զատար մանթըգա մուզաքիրէ պիր ճէվապ, տիմէք տիր քի, պիր հէքիմին հէր սէօյլէտիկի իւհամը ըէպամնի մազամընտա թութուլմալը լիւզ․

ԳՈՒՇ ԱՏԱՍԸՆՏԱՆ

Գուշ ատասընտա իւնաս մէքթէպի րէսմի քիւշատընտա, Պիտաէթ մահքէմէսի ազասընտան րիֆ․ Հայրապետեան Խաչատուր էֆ․ Թարաֆընտան գըրաաթ օլունան նութգուն սուրէթի տիր․ (1)

Էլհամտիւլիլլահ, նէ՛ պէօյլէ մէսէրրէթ, Գուշ-ատամըզը հալքն, խիթիզ պալէն, միւքէմմէլէն ինհա բուլտէք, իչիթ պիր եսէրի թէ բըզը տաւ․ չու մուզատտէմէի ֆէյզ ու իզպալ, միւճէրրէտ, չէվքէթլու քէք մէրհամէթլու Բատիշահըմըզ էֆէնտիմիզ հազրէթլէրինին, ամալը ալ իբալը մէարիֆփէր՝ վէրանէլէրինէ նօգթաը նօգթաօրնա մուվաֆիգ տըր ․

Վիլայէթիմիզի թէշրիֆլէրինտէն պէրի, հէր տիւրլիւ իհրաաթը թահթընտա կէօրիւլէն պիրէր հիզմէթի հազիյմանէսի ինքեար օլունամաեան վալիի բիւլէնտէլի Օլիյանըմըզ տէվլէթլու հասան Ֆեհմի փաշա էֆէնտիմիզ հազրէթլէրինին, միւտաէթի գալիլէ զարփընտա միւթէմվալիեէն իչխա պունուբմուշ, վէ պունուբակէյմէքտէ օլան թէչէպպիւսաթը վախանբէրվէրանէսի, վէ մէչվիգաթը միւրշիտէսի թէէսիրի իլէ, մէրքէզըլէրտէ, գասապալարտա, հաթթա իգլի էվլի քէօյլէրտէ պիլէ էրքէք վէ գըզ չօճուգլարընա, վէ էնաֆ չըրագլարընա մախսուս, միւճէտտէտէն աչըլան մէքթէպլէրին ատէտի, զաննը խտէրիմ, 500 ու թէճավուզ էթմիշ տիր, քի պու ֆէվլիյէթ տօղրուսու մուճիպի իֆթիխար տըր․ չանանը շիւքրան տըր ․

Զիրա, իլմիլ խապասէթ օլան բէնիչէր ճէհալէթտէն գուրթարմանըն պիրիճի չարէսի մէքթէպ օլտուղունու հէր ազըլը սէլիմ իքէօլիմ իյլէմիշ տիր, պինաէն ալէյհ տէնէզպիւլէրիմ քի, պիր մէքթէպ աչմագ, պիր խպաւէթխանէ խարապ գատար էհէմ տիր, վէ իլլա գըյ մէքթէպ ․

Նէթէքիմ, Ֆրանսա իւտէպասընտան ժիւլ Սիմօն, (հաքահանէլէրիմիզի փօշալթմաք իչին մէքթէպլէրիմիզի տօլտուրմալը լազըմ) տէմիշ տիր ․

Գազամըզ գայմագամը մէհասին իգտամը իզզ․ Թահիր պէյ ավէնտի նիպէ էտիպի փաշա․ Իսմայիլ հազըգը վէ փաշա․ Միւֆթի էֆէնտիլէր, վէ Մէարիֆ գօմիսիօնու հէյէթի միւհտէրէմէսի հազարաթընըն զայրէթ վէ հիմմէթլէրի զամիմէսիյլէ, պիւնայէթի թէպա րէսմի քիւշատը տիլ քիւչասընտա հազըր պուլունմագ չէրէֆինէ մէ զայրի լիհագաթ մազհար օլտուղում չու գըզլար մէքթէպինին, իկէրիտէ չօգ էյիլիկ կէօրիւլէճէքթէրինտէն, ա՛հ, քէտքի պունտան 20 սէնէ էվվէլ պիր իւնաս մէքթէպիմիզ օլսա իտի, տէնիլէճէք մուհագգագ տըր ․

Զիրա, հէմէն 5-10 սէնէ կէչինճէյէ գատար, գասապամըզդա պիր թէպէտտիլաթը խայրիէյէ մայիլ ու նայիլ օլաճագ, չէօլէ քի փէրվալիզի աինիէյէսինի, վէզաիֆի ինսանիյէեսինի կէրէկի կիպի պիլէճէք, հիւնէրի ախլէագ իլէ միւթէթասըֆէ պուլունմուշ, թէրպիէլի, հիւնէրլի, իֆֆէթլու քէրիմէլէրիմիզ, պինպալէրին, գանագաթքեար, խտարէն ու մուրու պէյթիպէ էմէքտէ լէքթէպլէրի, լազըմ․ վէ իլէտէ տէքտէպ․ հանըմըզըն ․ ․ ․ զամանլարընա սաատէթ վէրէճէք տէր ․

Իմտի, սալըփ քէրէմէքէրմէթէլի հազրէթի Շէհրիարըմըզ, մուքթաթան սուրէթտէ գուրուլան չու

(1) Եսէֆ խտէրէք ափը տիւլէրիզ քի, մէքթէպի նութգուն տէրճ ու պէսանը, պիր տիքքաթսըզլըղտան նաշի, իքի հաֆթա տըր կէրի գալմըշ տըր ․

...նէվի սուֆրա էթլաֆընտա զան գէտէի թէտէրրիւս օլաճագ ...իւլիւ տիւմթէրլէրիմիզին պու ...ալէթի մուգատտէսէտէն տօհա... միւլթէճաժէ օլմալարը ճիտ... արզու օլունուր։

...տէյէթի Սէնիյյէտէն չիւքրէ
մէճպուր ճիւմլէ ճիհան,
...էմալիքի Օսմանիյէ օլսուն պիր
բավգաի իւրֆան
...քէրիճէ, միլքիճէճէ, թիճա-
րէթճէ, սանայիճէ,
...քեամըլըն հէր ճիհէթի էյ
լէտի հէմ քէսպի իւմրան

...թի տախի ալէա Թարիգ իւլ ...իսար իրատ իլէ, խամթը ...թար էյլէյիմ։ ...էման ճէնապը վաճիդ իւլ վիւ- ...վէլիւլիւննիյյէթի պի միննէ- ...իզ, Սուլթանը զի իւնվանըմըզ- ...իւճուտու խաքիւ սուտու Հիւ- ...ունլէրին կէօրիւնիւր կէօրիւն- ...պիլճիւմլէ քէտէրլէրտէն մա..., վէ տահա նի՛չէ նի՛չէ պու ...իլու տար իւթթալիմլէրին քիւ ... վէ մունթազամէն տէվամլարը ...նտա մուվաֆֆագ իյյէթինի ...րուն, վէ մէէմուրիյէթի իւլում. ...վէրինին թէատուիատ իլէ ...ֆֆէմիզի պէօյլէճէ մէհմուն ...ուրսուն ամի՛ն սիւմմէ ամի՛ն։

ԲԱՑԻՇԱՀԸՄ ԶԻԳ ԽԱՇԱ

...0 Թուլիս 1895

ԱՐԶՈՒՀԱԼ ԹՕԳՏԻՄԻ

...լաք ու ագարըն գօնթրաթօ- ...րասպթը իչին իւթիմալ իտիլէ- ...վէքտէ օլան մաթպու իճար վէ ...իճար վարագալարընըն հիւ- ...վէթի Սէնիյէ նամընա օլա- ...թաք ու ֆիրուխթ իտիլտի- ...թագտիրտէ, սէնէվի խագինէի ...լէթէ լաագալլ 1 միլեօն ղրուշ ...իտավէ հուսուլէ կէլէճէկինի ...կէյյերին ղազէթամըզ մուհար- ...րիրլէրինտէն Սարգիս Ցակոբեան ... թարաֆընտան մագալէ Սա- ...էթիւզմանա թագտիմ օլու- ... արզուհալ պու քէրրէ Մէա ... նէզարէթի ճէլիլէսինէ հավա- ...պուլըրուլմուշ տուր։

ՏԱԽԻԼԻԵԷ

...րան սէֆիրի ճէտուտի Միրզա ...մուտ խան, վէ իքի այտան պէ- ...չէհրիմիզտէն ղայպուպէթ իթ- ...օլան Պուլկարիսթան գարու քէթ- ...տասը Մ. Տիմիթրօֆ բազար կիւ- ...Տէրիսաատէթէ մուվասըլէթ իթ- ...լէր տիր։

—Ավուսթրիա իմբէրաթօրու Թա- ...ֆընտան չանգատէկեանտան Ազա ...Պատէր Ահմէտ վէ Պիւրհանէտ- ...էֆ.լէրէ 1ինճի րիւթպէտէն պիր ...ըլթա Ֆրանսուա-Ժօզէֆ նիշա- ...հտա օլունմուշ տուր։

—Բազար իրթէսի սապահը Ֆէրի- ...իյէնտէ քեայյին Լայթին գապ- ...ամանընտա, Գըրըմ մուհարեպէ- ...ւ վէֆալը իլմիշ օլան իթա- ...սաքերլէրինին իսխթիրահաթը րու- ...իչին րահմէթ տուալարը օգուն- ... վէ պունտա իթալիա սէֆա- ...թի գօնսօլոսթօսու էրքեանը ...րինի վէ միլլէթէյերանը թէ- ... հազըր պուլունմուշլար տըր։

—Բազար կիւնիւ Ավուսթրիա-Մա- ... իմբէրաթօր վէ գրալը Ֆրան- ...-Ժօզէֆին էեվմի վէլատէթինէ ...սատըֆ օլմագլէ, Պէյօղլունտա ...թա-Մարիա քիլիսէսինտէ թէ- ...րիր տուասը օգունմուշ, վէ ...նտա սէֆարէթ վէ գօնսօլոսթօ- ...ն էրքեանը մէմուրինի վէ միւ- ...էթէյերանը թէպաա հազըր պուլուն- ... վէ պատէհու Պէյօղլու սէֆա- ...խանէսինտէ րէսմի գապուլլէթ ...ուլմուշ տուր։ 0 կիճէսի ...իւք-տէրէտէ սէֆարէթխանէի ...իլէ սէֆարէթին մահէթ վա- ...ւ վէ Լօյտուն խասսէթէն կէօն- ...իլմիշ օլան Օրօրա վափօրու գան- ...էլ իլէ տօնատըլըպ, Ֆիշէնքլէր տոնթըլմըշ տըր։ Թարաֆը հագրէթի Բատիշահիտէն Մինիր վէ Զամամ Մէհէմմէտ բաշյաւր սէֆարէթխանէսէ ազիմէթ, արզը թէպրիքեաթ իթմիշլէր տիր։ Եօյլէճէ Օսմանլը գ.տարագօլ սէֆինէսինտէն 21 բարէ թօփ ատըլմըշ տըր։

—Ինկիլթէրրանըն Աք տէնիզ տօնանմասը Պոտրուսուման Սթրանքէօէէ կիթմիշ, պիր գըսմը Սիսամա ուղրամըշ, վէ անտէն ճիւմլէսի Սագըզա քիւթէքէճճին օլմուշ տուր։ Մէզքիւր տօնանմա Ուրլաեա ուղրատըգտան սօնրա Բիրէա վէ Ֆալէրէ կիտէճէք տիր։

—Օսմանլը պանգասը իչին լիւզում մու օլան 4 մէմուր հագ.գընտա սէպտեմբէրտէ պիր միւսապէգա իճրա օլունաճագ օլուպ, պու միւսապէգաեա իշթիրագ իթմէք իսթէյէնլէրին Ինկիլիզճէ եախօտ Ֆրանսըզճա լիսան իլէ միւքեաթէպէ իթմէք իգթիտարընը հաիզ օլմալարը, վէ ուսուլը տէֆթէրի իլէ թիճարէթ գանունու վէ ճօղրաֆիասը մուգատտէմաթը ֆաիզ վէ ըսգօնթօ հիսապըլյա ազչէ վէ էսհամ իւզէրինէ պիր թագըմ թէպտիլ վէ թագրիր մուամէլաթընա աշնա պուլունմալարը շարթ տըր։ Միւսապէգաեա իշթիրաք իթմէք իսթէյէնլէրին՝ 30 էաղընտա պուլունմալարը լազըմ օլտուղու կիպի, պու կիպիլէր իսմիտալարը իլէ պիրլիքտէ հիւսնի հալլէրինէ տաիր պիր շահատէթնամէ տախի իպրազ իտէճէքլէր տիր։

—Միւթէվէֆֆա Մ. Նիգօլա Զարիֆինին վասիեէթնամէսի անճագ տընեագըմըշ իտիք, Պունտան պաշգա տիկէր վասիեէթնամէլէր վէ իլավէլէր պուլունմուշ օլուպ, պունլարըն պու կիւն եունան գօնսօլոսանէսի մահքէմէսինտէ օգունաճաղը իհթիմալտէն տիր։ Պու ճիւմլէ իլէ միւթէվէֆֆանըն զէվճէսի՝ քէնտիսինէ թէրք իտիլմիշ օլան ազչէճէ պաղը իճրաաթա պաշլամըշ տըր։ Տէօյլէ քի քէնտիսինէ վասիեէթ իտիլմիշ օլան 1 միլեօն 500 պին ֆրանգա 500,000 ֆր. իլավէսիյլէ պիւեիւք պիր թէէսսիսաթ իհտասընա գարար վէրմիշ, վէ զէվճինին արզուլարընը տախի մէվգըի իճրաէ գօյմաեա իպթիտար իլէմիշ տիր։ Տէօյլէքի Պիւեիւք-ատանըն Րում մէքթէպլէրի իչին պանգաեա 60,000 ֆր. պրագմըշ, վէ միւմաիլէյհա Թարաֆընտան Ֆօթիատի պէյ վէ եիւզպաշը Բուրնարա՝ Րում րաթրիկինէ կիտէրէք, միւմաիլէյհանըն Պալըգլը խասթախանէսինէ չիմտիտէն 200,000 ֆր. վէ Ֆէնէր մէքթէպի քեպիրինէ 40,000 ֆր. հիպա իթտիկինի խապէր վէրմիշլէր տիր։ Պու բարալար պիր պանգաեա թէսլիմ օլունաճագ տըրլար։

—Ֆրանսա սէֆարէթինին Բէյթրէլ նամ մահէթ վափօրու՝ Թամիրաթ իչին պիր այտան Թուլօնա կիտէճէկինտէն, պունուն զամիթանը, բազար կիւնիւ, Րուսիա սէֆարէթինին Գօլքիտ նամ մահէթ վափօրու Ջափիթանընա քէնտի վափօրլարընտա պիր զիեաֆէթ վէրմիշլէր տիր։ Պէեանէ հաճէթ օլմասըղը իւզրէ, պու սըրատա ֆէվգ էլատէ մէսէրրէթ վէ տօսթանէ նիւմաիշլէր գուհուրա կէլմիշ տիր։

—Րէժիյի յուլիս հասըլաթը՝ չըգան սէնէնին յուլիս հասըլաթընտան 8000 լիրա ֆազլա օլարագ 202 պին լիրա օլմուշ տուր։

—Իքի սէնէ ազտէմ Թարապլուսը Շամ սուլարընտա ղարգ օլտուղու խաթըրլարտա օլան Վիգթօրիա զըրհլըսընըն պօզուլմուշ զաբիթան վէ թայֆալարընըն, հիւքիւմէթի Սէնիյէնին վասըթա իթմիշ օլտուղու գայրիւթմանտա մուախխարէն նագլ իտիլմէք իւզրէ մուվագգաթէն պիր մահալլէ տէֆն իտիլմիշլէրի մալիւմ տուր։ Ախիրէն գրալիչանըն էմրատընտան տիւգ. տ՛Նօրֆ՝ Գըմբէրտաուն զըրհլըսըյլա Թարապլուսը Շամա մուվասըլէթ իթմիշ, վէ ճէնազէլէրին նագլի իճրա գըլընմըշ տըր։

—Բազար կիւնիւ Սըմմըր Բալքէ օթէլինին պաղչէսինտէ, Սըր Ետկար Վինսընթըն թէրթիպի վէճհլէ վէլօսիփէտ եարըշլարը իճրա իտիլիպ, 1ինճի եարըշտա Տէվլէթ էֆ. 2նճիտէ Մ. Վիր, 3ինճիտէ Սըր Ետկար Վինսընթ, 4ինճիտէ տիւգ տը Մօրն, վէ 5ինճիտէ եինէ Մ. Վիր պիրինճիլիկի գազանմըշլար տըր։

—Քիւրտլէրին Զէյթիք աշիրէթինտէն օլուպ, Համիտիէ սիւարի ալայլարընա մէնսուպ պուլունան 100 գ.ատար սիւարի՝ ախիրէն Երզրումա կէլէրէք, սիւարիլէր գօմանտանը Մուսթաֆա բաշանըն գօմանտասըյլա պազը թալիմլէր իճրա իթմիշլէր վէ թագտիր օլունմուշլար տըր։

—Զարշուի քէպիրին ինշասը մատտէսի իչին պա իրատէի սէնիէ թէշքիլ օլունմուշ օլան պիր գօմիսիօն, ճումաա իրթէսի կիւնիւ իլք տէֆա օլարագ Նաֆիա նէզարէթինտէ պիր թէճէմմիւ, իպթիտաի միւզաքէրաթ վէ միւթալէաթա պաշլամըշ տըր։ Իշպու գօմիսիօն հաֆթատա 2 տէֆա, ճումաա իրթէսի վէ բազար իրթէսի կիւնլէրի ինճիմա իտ՛ճէք տիր։ Շէհիր էմանէթինտէն պաշ միւհէնտիս Մէհէմմէտ Բէյ էֆ. Թօփհանէ միւշիրիէթինտէն՝ Պաշը Սէրասքէրի պաշ միմարը Ազնաւուրեան Յովհաննէս էֆ. Նաֆիա նէզարէթինտէն Մ. Կալան, գօլաղասը Շէմսէտտին պէյ, Թիւնէլ գօմբանեաի Մ. Լըգլէր, Պապը Սէրասքերիտէն միմար Ազատ իւր Բահման պէյ վէ Թիճարէթ օտասընտան Պօեաճեան Յակոբ էֆ. ազա. Թէշքիլ քըլնմըշ իտ՛ Նաֆիա նէզարէթի պաշ քեաթիպի Թէվֆիք պէյ, վէ Ֆրանսըզճա քիթապէթլինէ՝ թէրճէմէ գալէմի քէթէպէսինտէն Քերէքսթէճեան Պօղոս էֆ. թայինին գըլընմըշլար տըր։

—Գալաթա քէօփրիւսիւնիւն եէնիտէն ինշասընա թալիպ օլանլարտան Ալմանիատա վագը մէշհուր Նուրէնպէրկ սէնայի ֆապրիգ.ասընըն Թէքլիֆաթը ճիւմլէսինէ թէրճիհ իտիլմիշ տիր։ Պու ֆապրիգա՝ գապուլ իտիլէն բրօժէսի մուճիպինճէ քէօփրիւեիւ ինշա վէ իթմամ իտէպիլէճէկինի թէէմինէն Պահրիէ նէզարէթինին էմրինէ Գրէտի Լիօնէ պանգասընա 20,000 լիրա թէէմինաթ իտիպ, ալտըղը մագ.պուզու նէզարէթէ թէսլիմ իթմիշ, վէ ինշաաթըն տէվամ իտէճէկի պիր պշ. սէնէ պու մէպլաղ պանգաստա գալաճաղը կիպի, քէօփրիւնիւն աչըլաչըղընտան իթիպարէն պիր սէնէ տախի եալընըզ եիւզտէ 6 ֆաիզ ալմագ իւզրէ իշպու մէպլաղըն նէզարէթին էմրինէ պուլունմասընը գապուլ էյլէմիշ տիր։ Ինշաաթըն իքմալինտէն սօնրա պիր սէնէտէ իքմալի իլէ Նօգսանլարը տախի իքմալ իտէճէք տիր։ Եագընտա ինշասընա պաշլանաճաղը Մագալէ թէպշիր իտիլիյօր։

—Իզմիր սահիլինտէ կիթմիշ օլան ... Ինկիլիզ հարպ սէֆինէսի էվվէլքի կիւն օրատան հարէքէթ իթմիշլէր տիր։

—Լոնտրատա Նագլ օ,ունան Տէբօտատէթ Եունան սէֆիրինին չէհրիմիզէ իպգասընա գարար վէրիլմէք իւզրէ իմիշ։

—Իթալիաի լազըմ կէլէն Թօֆիէնի տիւեուն Թահվիլաթընտան 108 միլեօն ղրուշ 1 միլեօն Թահվիլ եարըն Զարշիանէտէ հուզուրը լազըմ կէլէն զէվաթ մուվաճճէհէսինտէ եագ.ըլաճագ տըր։

—Սէլանիկ Պուլկար էգզարխաըն տան 100 նէֆէրի տահա կէօթիւրիւլմիւշ տիւր։

—Պրուսատա վէ Իզմիտտէ էհալիսէ գօզա իչին ատի ճինստէն Թօխում սաթըլտըղընտան, պունուն էօնիւնիւ ալաճագ թէտապիրի իթթիխազ իթմէք իւզրէ Զիրաաթ նէզարէթի պիր գօմիսիօն թէշքիլ իթմիշ տիր։

—Խըտիվ հազրէթլէրի, ախիրէն սէյահաթ իթմիշ օլտուղու Հէրէքէ վէ Իզմիտ թարաֆլարընտա կէօրտիւկիւ հիւսնի գապուլտէն տօլայը Զաթը հազրէթի Բատիշահիյէ արզը թէշէքքիւրաթ վէ ուպուտիէթ իյլէմիշ տիր։

—Պիր պչ. այտան պէրի խասթա պուլունան խարիճիէ միւսթէշարը Արթին բաշա իհատէի սըհհէթլէ, չէնտի կիւնտէն պէրու մագամը մէմուրիէթինէ տէվամէ պաշլամըշ տըր։

—Եալօվա սէվահիլինէ մահսուս գապլըճալարը արասընտա Խազինէի խասսանըն մալիւֆէյ ... եաբըլմըշ օլան եօլուն րէսմի քիւշատը՝ ճումաա իրթէսի կիւնիւ Միքայէլ բաշա իլէ տիկէր էրքեանը մէմուրին հազըր օլտուղու հալտէ իճրա իտիլմիշ, վէ զաթէն Տէրսաատէթ իլէ Եալօվա արասընտա պիր Թէլէֆօն թէէսիս իտիլմիշ օլտուղու կիպի, մահէլլինէ պիր տէ ըրթըրըմ ինշասը միւթէսավվէր օլտուղընտան, պունլար սաէէսինտէ գ.ապլըճալարա կիտէճէք օլանլարըն միգտարը կիթտիքճէ արթաճաղը մէմուլ տուր։

—Սըրպիա հիւքիւմէթի թարաֆընտան Եաղըտէ վիլաէթի տէֆթէրտարը Մէհէմմէտ էֆ. իլէ, Սէլանիք վալի մուավինի Ահմէտ Շիւքըրի բաշա, վէ մէքթուպճուսու Մուսթաֆա էֆ. վէ Ալէտտի տիվանը Հիմաեոուն խուլէֆասընտան Րէշատ վէ Սելանիք պէլէտիէ րէիսի Համտի պէյ էֆ.լէրէ վէ վիլաէթ ժանտարմա գօմանտանը Ազսուլլահ բաշաեա Թագօվօ նիշանըն իրինճի րիւթպէսինին պիրէր գըթասը իթա օլունմուշ տուր։

—Իսթանպօլ ղազէթասը՝ խիլաֆը հաքիգաթ մէայի թախիլ գըլընմըշ տըր։

—Թուլիս 29տան օգոստ. 4է գատար չէհրիմիզտէ Իսլամ էրքէք 59, գատըն 72, Խրիսթիան էրքէք 55, գատըն 42 վէ Եէհուտի էրքէք 5, գատըն 4. քի ճէման 285 քիշի վէֆաթ իթմիշ տիր։

—Քէլտէ Իթագ քէօյիւնտէ յուլիսին 6նճը կիւնիւ եաղան եաղմուրլար քէօյիւ պասըպ, 2 Իսլամ վէ 30 ղան զիեատէ հայվանաթ թէլէֆ օլմուշ տուր։

—Կէչէնտէ Մասէտօնիա նամ Ինկիլիզ վափօրու չարբըպ, իչինտէ պուլունանլարտան պազըըլյա պիրլիքտէ պաթըրմըշ օլտուղու Բըլխըմ գումբանիասընա մախսուս պիր մավունանըն պաթմասընտան տօլայը գումբանիա՝ Բաքաեանի գումբանեասընտան 6000 լիրա թազմինաթ թալէպ իթմէքտէ տիր։ Եագընտա մուհագէմէսի կէօրիւլէճէք տիր։

—Բազար սապահը Պլէնմօր նամ Ինկիլիզ վափօրու՝ Համիլ օլտուղու քէօմիւրիւ պօշալթմագ իչին Ազապգաբուսունա կիտէրքէն, մաքինիսթ՝ գաբթանըն էմրինի եանլըշ անլամասընտան, վափօր եօլունտան չաշարագ, էվվէլա իքի սէֆինէէ չարբըպ խայլիճէ զարարա սէպէպ օլմըշ, վ պատէհու Եսկի քէօբրիւ իլէ միւսատէմ իտէրէք պունուն էյէթի գ. սըմլարընը տիւշարը խասար իթմիշ վէ զինճիրլէրինի էզմիշ տիր։ Քէօբրիւնիւն խասարաթընը թամիր, վ ամէլէսի տիւ ... իթմէք իչին սաաթլարճա չալըշըլմըշ, վէ օրտատա տէմիր աթմըշ օլան Բէյքօզ Թիճարէթ նամ պէյլիք սէֆինէսինին պաշ Թարաֆը պիւթիւն պիւթիւն սագաթլանմըշ տըր։ Մէզքիւր Ինկիլիզ վափօրունուն աճէնթէսինտէն իգթիզա իտէն Թազմինաթը Թալէպ իթմէք նիգրէ զարարը վագ.ըըն հիսապընը եափմաեա Վոսնա բաշա իլէ գօմանտան Ապտիւլլաթիֆ պէյ մէմուր օլմուշլար տըր։

—Եվվէլքի կիճէ Ֆաթիհտէ Միմար-սինան մահալլէսինտէ պիր տիւքեանտան հարիգ զուհուր իտիպ, 3 տիւքեան՝ իւսթիւնտէքի խանէլէրիյլէ եանմըշ տըր։

—Կէչէն այ Սիվաս ճիվարընտա Ցարը Հասան քէօյիւնտէ միւթէվէֆֆա Պահրի պէյին պէվճէսի խանէսինէ պագըլճըլար կիրիպ, խըզմէթճիի պաղլամագտա իքէն, իսմէթ կէլմիշ օլան ժանտարմանը թէլէֆ, վէ պիր չէյ ալամագսըզըն ֆիրար իթմիշլէր տիր։ Իճրա գըլընան թէհարրիաթ սաէէսինտէ մէզքիւր քէօյլիւ Հարապետ իլէ 5 նէֆէր Իսլամ օլան պու խըրսըզլար տէրտէսթ իտիլմիշլէր տիր։

ՋԷԼԶԷԼԷ

Օգոստ. 5տէ եաիը կիճէտէն պիր պչ. սաաթ սօնրա Գասթէմօնի վիլայէթինտէ Պօլուտա խաֆիֆ, 6տա սապահլայըն Եօզղատ վիլաէթինտէ Այտօսաթ վէ Մարկալըքթիտէ շէտիտ, 7տէ եօյլէճէ Ալյտն վէ Նազիլլիտէ վէ Հէրմօս տէրէսինտէ էեէյիճէ շէտիտ, վէ պիր չարեէք սաաթ սօնրա ազչէտիտ, վէ բազար իրթէսի կիւնիւ Եատիրնէտէ 3 տէֆա խաֆիֆ սուրէթտէ զէլզէլէ հիս օլունմուշ, վէ Նազիլլիտէ պազը եաղիճէ սագաթլանմըշ տըր։

Եանիավիլաէթինտէ Ֆիլաթէ նամ մահալլէ, օգոստոս 3տէ պիր չէտիտ վէ տիկէրի խաֆիֆ իքի զէլզէլէ վուգու պուլմուշ տուր։

ՔՕԼԷՐԱ

Հիւտավէնտիկեար, Ցիարպէքիրտէ. Սէվէրէկտէ, Ատալիատա, Հաճըտա, Բաղտատտա, Հալէպտէ, Ուրֆատա, վէ Քիլիսէ գօլէրա իլէյ հիւքմիւնիւ իճրա իտիեօր։

• •

Եէնի-չէհիր ճիվարընտա Գարա կիւլէթ գարիէսինտէ գօլէրա զուհուր իթտիկինտէն, պու կիւնտէ իթիպարէն Իզմիր վէ Եսկի-չէհիրտէ կէլէճէք թրէնլէրին տախի Թուզլա թէհաֆֆիւզխանէսինտէ տուրուպ իչինտէքիլէրին մուայէնէի թըպպիէսի իճրա օլմալարընա, վ չիւպհէլի խաստալըքըն խամթախանէէ գալտըրըլմասընա, վէ Մուտանիատա չիւպհէլի պիր խասթ վուգու պուլմաղլէ, Գալըքէսիր պուլունան վէ էվվէլճէ խասթալըղը ազալմըշ մէզքիւր քէլէրէտէն թէքրիզի միւզքին կէօրիւն Տր. Ֆէրիտ պէյին Մուտանիատա Տր. Տրիանֆի Պանագետեան ճէ խուսուսիէթընա մէէմուր Մէհհիտ գարար վէրիլմիշ տիր։

• •

Գարապիգատան Պօղազըւնտ գատար, Պրուսա վիլաէթի սէվահիլտէն կէլէն սէֆինէլէրին Թուզլա 48 սաաթ գարանթինաեա վէ ճուսուզ կէլէն սէֆինէլէրին մուանէի Թըպպիէէ թապի օլմալարը գարար վէրիլմիշ տիր։

ԹԻՃԱՐԻԵԷ

Բրինճանըզտա ալըզ ու իթաէ կէչէն հաֆթաեա Նիսպէթլէ չա եանը գալա ու Թիզքէար պիր թ պէտտիւլաթ կէօրիւլմէմիշ վէ ի պու իէվաեըրըզըն տահա պ միւտտէթ տէվամ իթէճէկի մ մուլ օլունմագ.տա պուլունմու տուր։ Րուսիէի վէ Եուիբնէ մալ

նին գրեթէ 24-25 բարձ իմմէջ-տէ օլան սերթ պուղտայատան պու հաֆթա զարֆրնտա մէվրուտաթ վէ սաթըշա թէսատիւֆ օլունմա մըշ, վէ 8 պին քիլեթէ պալիղ օլան եուժուշագ պուղտայ տախի մահալը վիրուտրնէ վէ աէեէրինէ կէօրե, պէհէր քիլէսի լիպրատան 13 պուչուգ 14 ղրուշ նօգսանըյլա քեամիլէն սաթըլմըշ վէ հիչ մէվ-բուտաթ վուգու պուշլմաեան կիր-գա վէ ագիմա պուղտայընտան էյտէ պուլունան մալ 22 պին քի-լեթէն իպարէթ պուլունմաչ տուր։

Պէհէր գրեթէսի 19-20 վէ 17-18 բարձ բատտէսինտէ պուլունան մըսըր պուղտայը իլէ չամտար ի-զերինէ մուամելէ կէօրիլմէմիշ, վէ քիլէսի 8-8 պուչուգ ղրուշտան 7 պին քիլէ արբա, վէ գրեթէսի 17 պուչուգ բարատան 400 պին գրեթ տախի եուլաֆ սաթըլմըշ տուր։

Ռուսա կէլինճէ պու հաֆթա 8 պին չուվալ Իպրահիմ, 2500 չուվալ Օտէսա, 300 չուվալ Մարսիլիա քի-ճէման եէքիւն 10,800 չուվալ վի-րուտ իմմիշ։ վէ մուայեէն ֆի-եամթլարդա քեամիլէն էլտէն չը-գարըլմըշ, վէ գրեթէսի 13 բարա օ-լան քէրեք իւզերինէ տախի բէ-վանը ալեզ ու իթա կէօրիլմիշ տիր։

Ֆասուլեա բիացասընտա հիչ պիր մուամելաթ օլմատըգը կիպի, նո-հուտ բիացասը տախի այնի հալ-տէ պուլունմագտա տըր։ Պի-բինճինին գրեթ ֆիեամթը 22 պու-չուգ 23, վէ խբինճինինքի տա-խի 48-52 բարա բատտէյերինտէ պուլունմագտա տըր։ Պիլաքիս սարֆիեամթը տախիլիեթ իչին գ-բեթսի 76-77 բարատան 400 չուվալ սուսամ վէ էվրօբա իչին գրեթսի 47-47 պուչուգ բարատան 1500 չուվալ քէթէն թօխու